

MODERNI OVISNICI

Svijetom vlada pošast ovisništva. Sa svih strana kugle zemaljske stižu nam glasovi o naglom širenju te pošasti. Prodrla je i u naše krajeve. Za Hrvatsku - izmučenu komunističkom tiranijom, srpskim izrabljivanjem, nametnutim ratom i njegovim užasnim popratnim pojavama - opasnost ovisništva još je pogubnija. Njome je najviše pogođena mladež, dakle upravo ona snaga koja bi trebala obnoviti Domovinu i svijet uopće.

Doduše, uživanje droga i drugi oblici ovisništva nemaju svojih ničelnih branitelja (iznimke su A. Huxley, Th. Leary i M. Ferguson), ali u praksi imaju milione i milione pristaša, koji su očita opasnost za biološko i moralno zdravlje naroda, pa je potrebno da se osvrnemo i na taj problem.

Što je ovisnost?

Ni jedan čovjek nije apsolutno slobodan. Svaki od nas je više ili manje ovisan o svojoj okolini i mnogim drugim faktorima. Još od djetinjstva ovisimo o roditeljima, odgojiteljima, učiteljima, drugovima i prijateljima. Osim obiteljske sredine, školskog odgoja, društva u kojem se krećemo, tu su još i druge društvene, ekonomske i političke prisile koje nas prate. Nitko od nas nije, kako se ono kaže, otok. Okruženi smo morem raznih utjecaja.

Osim tih vanjskih čimbenika koji utječu na naš razvoj i djelovanje, postoje mnoge urođene i naslijeđene sklonosti koje određuju našom sudbinom i ograničuju slobodu našeg djelovanja. Nativisti naglašuju baš tu komponentu ljudskog vladanja. Međutim, mi nećemo upraviti našu pažnju na okolinske i biološke omeđenosti ljudskog bića. Svrha nam je upozoriti na važnost stečenih ili usvojenih navika koje se stvaraju u odnosu na vanjske okolne podražaje, koji služe kao izazov našim unutarnjim sklonostima.

U svakom živom biću postoje fizičke, fiziološke i biološke potrebe. U ljudskom se biću javljaju i emotivne, intelektualne i moralne potrebe. U do-
llnu ili, bolje rečeno, u sukobu tih potreba očituje se sloboda ljudske volje i snaga moralnih opredjeljenja. Stavlajući duhovne i duševne potrebe u službu fizioloških i bioloških prisila, čovjek gubi svoju slobodu, postaje rob

i ovisnik nižih nagona i potreba. Pogotovo kad tim posljednjima priskabu pomoć ugodni vanjski stimulansi prirodnog ili umjetnog porijekla, kao što su to sve moguće vrste opijata.

Što je dakle ovisnost? Ona je u prvom redu ograničenje ili čak gubitak ljudske slobode (Abhängigkeit, dependency). Ovisnik prestaje biti slobodno i autonomno biće, on se prepušta stanju ovisnosti ili robovanja svojoj strasti, potaknutoj nekim vanjskim stimulansom. Kao gospodar čovjeku nastupa neki vanjski podražaj koji nalazi svoga saveznika u ljudskoj sklonosti da traži samo ugodu a izbjegava svaku neugodu. Traženje užitaka se plaća ovisnošću o tim izvorima naslade.

Govor je dakle o psihičko-moralnoj ovisnosti čovjeka koji bi u načelu morao biti slobodan. Konkretno govoreći, ovisnost je stanje tjelesne i duševne zavisnosti subjekta u nekoj vanjskoj čulnoj osami. Još konkretnije naš osobni ja i njegov živčani sustav djeluje u ovisnosti od opojnih supstancija koje unosimo u svoj organizam. Takve supstance obično zovemo drogama u širokom značenju riječi.

Zašto dolazi do takvog stanja ovisnosti? Uzroci su različiti. Najprije leže u samome čovjeku, njegovim potrebama za opstankom i užitkom. Kratko rečeno, leže u hedonizmu. Nekada je uzrok ovisnosti i obična znatiželja da se upozna i ta nova vrsta iskustva, kušana i hvaljena od drugih i tako za mamna. Još češće je po srijedi moda i snobizam: tako čine svi, to je danas moderno. Čemu bih ja bio zatucaniji od ostalih? Pomodarstvo je osobito na past mladih ljudi.

Neke ljude upućuje na narkotike također i praktička potreba: neke bolesti, nesаница, smirenje, smanjenje boli (psychopharmaca), osobito pri pripremi operacija (anaestetica). Tim se uzrocima pridružuju duševna stanja straha, tjeskobe, fobija, frustracija, nemira i tuge. Mjesto da se služe snagom uma, volje i vjere slabići se prepuštaju kemijskim sedativima, pasivnoj prilagodbi zlu kojeg se želi izbjeći. Time se izvori boli samo prikrivaju a ne liječe.

Ovisnosti doprinosi najviše nerad i besposlica. Da se "ubije" dosada, traže se umjetni nadražaji i polazi u lov na užitke. Velika je opasnost kad se mlad čovjek nađe u društvu sebi sličnih besposličara koji su već okusili "travu zaborava". Utjecaj grupe je uvijek jači od "ličnosti" slabića. Kad se tom pritisku klape pridruži pomodarstvo, javno mišljenje koje tolerira narkomaniju i slične manije, utjecaj običaja i navika sredine te gubitak

općepriznatih vrednota, teško je mladom čovjeku odoljeti napasti "umjetne sreće" ili "raja na zemlji". Put u opojnost, zaborav i sreću (trip) uvijek je jako zamaman.

Najplodnije tlo za sticanje ovisnosti jesu loše obiteljske prilike. Kada mladić i djevojka ne nalaze razumijevanje i zaštitu u vlastitoj obitelji i kod svojih roditelja, traže je izvan obitelji, u klapama, komunama, škvadrama, plesnjacima i kafićima (72%). Polovina svih narkomana napušta obitelj nakon sukoba s roditeljima. Školska atmosfera, subkulturna klima i zabavna sredina odvlače u krilo narkomanije drugu polovinu.

Važno je istaknuti da sama ovisnost nije urođena. To je redovito stečena navika.

Stariji oblici ovisnosti

Ovisnost nije moderni izum. Upotrebu nekih opojnih trava poznavali su i stari narodi. Konoplja i mak su od starine poznati opijati. Neke su se poganske vjere njima služile i u kultne svrhe (u obredima transa, plesa, čaranja, peyote-kult itd.). Izvan Europe bili su poznati kanabis, hašiš, meskalin, coca i neke druge toksičke biljke.

No stari su narodi bili mudriji od naše generacije. Narkotike su upotrebljavali u ograničenom obujmu i na umjeren način. Njihovu su upotrebu u novije vrijeme prvi okušali neki pjesnici i umjetnici tražeći u njima izvore inspiracije. Interes za opojnim sredstvima toliko se pojačao da su se počeli iz opojnih trava kemijskim putem proizvoditi novi sintetični opojni sastojci. Razvila se čitava industrija narkotika i sličnih opijata. Zbog trgovine drogama nastajali su i krvavi ratovi (poznati "opiumski rat" u Kini g. 1912), koji i danas traju na svim kontinentima (mafija). Produciranje i trgovina drogama zakonski se progona u većini kulturnih zemalja, ali s malim uspjehom.

Dok se govori o fenomenu ovisnosti, najviše se misli na narkomaniju, ali moramo reći da to nije jedini oblik manije. Manije su bile raširene i u prošlosti, premda daleko manje nego danas. Njih ima više vrsta i oblika. Ovdje ne uzimamo riječ u suvremenom medicinskom značenju (po kojem je manija "akutni i paroksistički psihotični sindrom"), nego u klasičnom i također pučkom žargonu: neumjerena, strastvena i bolesna sklonost nekom određenom objektu (što dakako može dovesti do bjesnila i ludila, a to je nje-

zino pravo značenje u grčkom originalu). Zavisno o njezinu objektu manija može uzeti različite forme.

Možda je najstariji oblik manije *megalomanija*. Još od Adama i Eve ljudi su od nje bolovali ("Bit ćete kao bogovi). Samoobmana o vlastitoj veličini prati čovjeka od njegovih početaka. Uz megalomaniju se rodila *kratomanija*, bolesna težnja za vlašću. Za neke je vladanje nad drugima neizlječiva sklonost, najslađa opojnost. I ona prati čovječanstvo kroza sve faze njegove povijesti. Uz nju je usko povezana *plutomanija*, tj. obožavanje imetka, posjedovanja i novca. Najčešće su se te tri manije nalazile zajedno u jednoj osobi ili klasi osoba.

Jedna od urođenih sklonosti u čovjeku jest i *erotomanija*. Veliki dio ljudi je okrenut prema seksualnim užicima i rado se prepušta, u potrazi za sve jačim afrodisijacima, robovanju Erosu. Opsesija seksom se razvija od paroksizma baš u naše dane. Osim nagona za reprodukcijom vrste većinom ljudi još vlada pohlepa za hranom, tzv. *sitomanija* (grč. sitos = žito, kruh, hrana). Previše veliki broj ljudi nalazi svoju "sreću" - nekada kao i danas - u slastima jela i pila. Da se pojača ta slast služili su se, i služe se, ukusnim začinima i mirodijama. U tu se svrhu trajno izmišljaju sve jači incitansi i aperitivi.

Ovisnost o užicima jela i pila naročito se očitovala u obliku *alkoholizma*. Ovaj nastaje trajnom i neumjernom upotrebom alkoholnih pića (vino, rakija, pivo, liker i sl.). Raširen je svuda po svijetu i spada u najstarije opijate (slučaj Noe). Poznat je po teškim zdravstvenim i društvenim posljedicama za pijanca, njegovu obitelj i čitavu zajednicu. Pošto se o genezi, simptomima i terapiji alkoholomanije dosta pisalo, nećemo se na njemu zaustavljati.

Isto se tako nećemo zadržavati na *kofeinizmu*, koji je nastao na Istoku (arapsko-turska "kahva"), a od XVIII st. se proširio i po Europi. Premda kava u manjim količinama može djelovati stimulatивно, u većim dozama kofein djeluje razorno na živce. Tom se poroku danas, nažalost, najviše priklanjaju žene.

Svoju pažnju moramo obratiti jednom drugom starom i uvijek mladom zlu - pušenju. Ono se može smatrati najraširenijim porokom u svijetu.

Pušenje

Pušenje duhana ili nekih sličnih trava također je veoma staro. Prava pošast pušenja je nastala nakon otkrića Amerike, kad su ga Španjolci prenijeli na naš kontinent. Otrovnost se snaga duhana nalazi u nikotinu (toksičnom sastojku, nazvanom po Francuzu Nicot-u koji je donio duhan u Francusku). Štetnost je pušenja iskustveno i eksperimentalno dokazana. Potrošači duhana su izloženi posebnim bolestima i većoj smrtnosti. Uza sve to, pohara pušenja sve više uzima maha.

S punom odgovornošću ovdje iznosim tvrdnju: pušači su u ovom času najveći neprijatelji ljudskog roda.

Najprije stoga što su svoji vlastiti neprijatelji. Oni uporno i sustavno razaraju vlastito zdravlje, postaju robovi svoje strasti i financijski opterećuju sebe i zajednicu (najprije za kupovinu cigareta, a poslije za liječenje). Oni su svoji vlastiti grobari.

No, što je još gore, oni svojom bolesnom strašću upropašćuju i druge ljude, u prvom redu svoju obitelj. Troše obiteljski novac, zagađuju zajednički stan, truju vlastitu djecu te im daju loš primjer. Pogotovo su opasne majke pušačice, one su pravo proklestvo za svoju djecu u svakom pogledu. Ne samo što unesrećuju vlastitu obitelj, pušači su neprijatelji i svoga naroda. Prije svega zato što svom narodu nude nikotinom otrovanu i moralno labilnu obitelj i nameću mu pušenjem disponirano potomstvo. Pušači oštećuju zdravlje sugrađana, osobito nepušača, smanjuju obrambenu snagu nacije, kvare mladi naraštaj te nečasno iskorišćuju zdravstvene i socijalne fondove zajednice.

Napokon, pušači su neprijatelji čitavog ljudskog roda. Već samim tim što oštećuju svoju obitelj i svoj narod. Oni k tome zagađuju zrak i okoliš, povećavaju ekološke nevolje te svojim otpuščima često prouzrokuju požare. Pomažu uzgoj nikotinskog bilja te industriju duhana, na svoju i opću štetu. Uzgojem duhana smanjuju se površine za proizvod hrane i drugog korisnog bilja. Po svom oštećenom organizmu pušači reproduciraju manje vrijedno potomstvo. Zagađuju sve javne zajedničke prostorije, čine zdravstveno i fizičko nasilje nad nevinim sugrađanima, koje svjesno izlažu intoksikaciji. Od pušača nikome i nikakva korist, samo šteta i zazor.

Kad je to tako i kada to znaju i sami pušači, rađa se pitanje zašto oni ipak puše? Odgovor je jednostavan: pušači su uglavnom manje vrijedni ljudi opterećeni nekim svojim kompleksima. Najprije kompleksom infantilizma:

zaostali su na stadiju sisavaca. Pušenjem zadovoljavaju djetinjsku i djetinjas-
tu potrebu sisanja. Njihova se infatilnost očituje i u tome što pušenjem opo-
našaju starije te se na taj način dokazuju "odraslima". Najčešći motiv
pušenja je pomodarstvo, dakle opet izrazito infatilna sklonost.

Na pušenje ljude navode i neki drugi kompleksi, kao npr. onaj više
vrijednosti (ni on ne zaostaje za "velikima"), frustracije (kompenzacija za
doživjele neuspjehe), nervoze ili bolje neuroze (ne zna što bi radio, nešto je
uzrujan), obrambenog mehanizma (dimna zavjesa koja ga štiti) te fobija raz-
nih vrsta (pričin udaljavanja opasnosti i straha). Očito je da su pušači kom-
pleksirani ljudi, slabići u potrazi za nekim zaštitnim sredstvom. Ovisnici bez
jakih jastvenih struktura.

Često i redovito pušenje otkriva i prazninu pušačeva duha. Koncetraci-
ja na lulu i cigaretu umanjuju umno stvaralaštvo. Neki se krivo zavaravaju
da ih pušenje stimulira u duševnom radu. Taj privid nastaje zbog stare na-
vike, pretvorene u automatizam. Ako im nije cigareta u ustima, osjećaju se
prikraćenima, nešto im manjka. Tako svoju frustraciju nastoje pretvoriti u
stimulaciju. Ustvari, oni puše jer ne znaju raditi ništa bolje, ne pronalaze
boljeg i pametnijeg posla. Pušenje je i uzrok i posljedica nedovoljnog osob-
nog stvaralaštva. Poput alkoholičara i oni "ubijaju vrijeme" te izbjegavaju
dosadu, samo na jedan drugi način, ništa manje destruktivan.

Da se dobije prava slika pušača, valja još nadodati i ovo: pušači su re-
dovito i moralni slabići. Obično znaju da je pušenje porok, ali nemaju snage
da se odreknu svoje loše navike. Dakle: pravi ovisnici, robovi svoje strasti,
igračka vlastite požude. Naravno, oni to neće nikada priznati, pače taj svoj
moralni defekt pokušavaju opravdati raznim "pametnim" izlikama te na taj
način lako upadaju u neiskrenost i licemjerje.

Pušači su jadnici vrijedni sažaljenja. Pate od karakterne, moralne i
zdravstvene ovisnosti. Svoji vlastiti neprijatelji, i što je najgore - neprijatelji
ljudskog roda!

Novi oblici ovisnosti

Nažalost, ne možemo reći da je bilo koja od ovih starih ovisnosti nes-
tala. Naprotiv, neke su još više ojačale, kao što smo upravo vidjeli. Ipak, u
posljednje su se vrijeme pojavile neke nove manije, kojih do sada nije bilo.
Danas smo "usrećeni" nekim modernim oblicima ovisnosti.

Jedna od njih je školomanija. Premda škole postoje iz davnih vremena, kao manija su nešto novo. Kad bi suvremena navala mladih u škole bila posljedica težnje za znanjem, svaka joj čast. Iskustvo nam kaže da je opća skolarizacija s jedne strane plod pritiska javnih vlasti (politika školovanja), a s druge strane manija pomodarstva. Kada svi idu u školu, nemoguće se oduprijeti trendu. No motivacija za školovanje je obično mnogo prizemnija i na strani roditelja i na strani učenika. Školovanje daje pravo na unosniju profesiju, na postizavanje boljeg standarda, na stjecanje višeg položaja u društvu i većeg ugleda kod ljudi. Zbog svega toga školomaniji moramo staviti negativan predznak.

Među suvremenom mladeži vlada još muzikomanija. U svojim kućama, u svim kafićima i plesnjacima te u svim lokalima gdje se sakupljaju mladi stalno trešti bučna elektronska glazba. Da takva glazba nije nikakva estetska potreba već običan kič, dokazuje njezina bučnost, opojni ritam, ekstravagantna melodioznost, šupalj sadržaj i moderna glazbala. Takva muzika služi kao omamljujuće sredstvo, kao izivljavanje mladenačke obijesti i snage, kao ubijanje dosade i sugorot za prazno druženje. Nije ništa drugo do jedna vrsta zvučne opojne droge. Nadražuje osjetilo sluha i zamjenjuje prazninu duha. Kao da sličnom glazbom mladi žele otjerati od sebe svaku ozbiljnu misao.

Nemir koji vlada svijetom i dušama prenosi se i na tjelesne pokrete. Ljudi našeg vremena ne cijene statiku nego dinamiku života. Žele iskoristiti sve zemaljske resurse i sve mogućnosti svoga tijela u vremenu i prostoru. Osjećaju potrebu za pokretom, gibanjem i brzinom. U svrhu iskorištavanja energije i materije izumili su strojeve i pokrili zemlju industrijskim pogonima. U svrhu bržeg kretanja stvorili su razna vozila, koja opet pokreću moćni motori. Motoromanija i motomanija u punom su zamahu i ne vidi im kraja. Služe osvajanju prirode, bogastva, energije, zatim vremena, prostora i daljina, a sve u zamamnom tempu gibanja, u brzinama koje opajaju. To dokazuju užurbana iznanašaća, nove tehnike, industrijska nadmetanja, stalne utrke (pa i naoružanju) i beskrajna natjecanja na nebu, na zemlji i na vodi. Strast pobjede i opstojnost prvenstva ne prezaju ni od rizika, stradanja i smrti.

Dok su najstariji ljudi bili opsjednuti mitomanijom (tj. otkrivanjem postanka svoga svijeta), a novi ljudi korišćenjem i svladavanjem tog svijeta, tj. moto(ro)manijom, odnosno tehnokracijom, ljudi svih vremena, osobito

naši suvremenici, opijeni su modomanijom. Opsesija pomodarstva i suvremenosti je vječna, neutaživa. U modomaniji se skriva tajna privlačnosti vremena, onoga: prije - sada - uvijek. Time se vrši kriva zamjena vremena i vječnosti. Moda je neumrla kraljica svih vremena.

Na području obrazovanja i sticanja znanja ljudi vole ići linijom manjeg otpora i manjeg napora te se svojski prepuštaju još jednoj vrsti ovisnosti - ikonomaniji (od grč. eikon = slika, odakle i "ikona", sveta slika bizantinskog stila, ali o njoj nije ovdje riječ). Naši suvremenici najvole upoznavati stvarnost preko slika, a ne neposredno, iz vlastitog iskustva. Mjesto umnog uvida vole osjetilni vid. Već kao djeca počinju crtanjem i slikovnicama, nastavljaju crtićima, a poslije televizijskim prikazima, videokazetama i filmovima. Tako gotovo sve svoje znanje temelje samo na ikonografskim pomagalicama, koja se ne zovu zaludu mass-media. Mnogi ljudi veći dio dana provode pred filmskim i televizijskim ekranima. Televizor postaje kućni oltar a njegovi gledaoci idolopoklonici, opijeni slikama i bojama. Gledanje slika ih dispensira od napora razmišljanja.

No najgora od svih modernih pošasti jest narkomanija, tipično zlo našeg vremena, golema prijetnja za budućnost. Ona potkopava same biološke temelje naše mladeži.

Narkomanija

Narkomanija je u srodstvu s narkozom, tj. tehnikom ublažavanja boli (od grč. narkao = ukočiti, umrtviti), ali se osamostalila postavši ciljem, a ne više sredstvom ublažavanja boli. Kad je narkoza sebi postavila cilj postizanje užitka, pretvorila se u narkomaniju. Za narkotike bira supstance koje gode, proizvode užitak i zato su jako privlačive. Usput spominjem još jedno kobno sredstvo, ali ne samo verbalno, ono s Narkissom, što ga mi danas izgovaramo Narcis. Božanstvo samoljublja nalazi svoje rođake i potomke u obožavateljima hedonizma.

Narkomanija se dakle bolesno traženje opojnosti pomoću prirodnih ili umjetnih droga. Ove su u početku bile prirodne biljke, osušene i pripravane za učinkovito djelovanje na čovjekov živčani sustav (riječ dolazi iz holandskoga "droog", a k nama je stigla preko engleskoga "drug"). Suvremena je industrija omogućila da se droge mogu proizvoditi i kemijskim putem,

pa su tako nastali različiti sintetički preparati. Danas dakle raspoložemo prirodnim (biljni ekstrati) i umjetnim narkoticima (tvornički proizvodi).

Narkotici imaju uglavnom dvije glavne funkcije: sedativnu i stimulativnu. Neki naime djeluju na organizam stimulatивно i euforički, tj. pojačavaju njegove kapacitete, nadražuju ga na brži rad i učinak. No nakon faze stimulacije, u kojoj organizam naglo potroši svoje rezervne energije, nastupa etapa iscrpljenosti i zamora. Drugi pak narkotici djeluju inhibitivno i sedativno, tj. usporuju tjelesnu i duševnu aktivnost te smiruju napetosti (trankvilizatori, hipnotici). Njih obilno koristi suvremena medicina.

Prema tome učinkovitost je droga dvostruka, pozitivna i negativna. One mogu biti i lijek i otrov. Zavisi o tome kojim se drogama narkoman služi, jesu li one "tvrde" ili "meke", u kojoj se količini uzimaju i na kakav način (pušenje, napojci, tablete, injekcije). Dakako, važna je i osobna konstitucija uživaoca droga, njegov tjelesni i duševni ustroj i zdravlje. Većina narkomana traži opijate iz sebičnih razloga, potaknuti svojim porivom za užitkom, jeftinijim traženjem "sreće" i "umjetnog raja" (happy pills) transa, opojnosti i zaborava ("trava zaborava").

Stručnjaci obično razlikuju sedam vrsta narkotika: 1. opijati (opium, morfij, heroin); 2. barbiturati (hipnotici u raznolikim sintezama); 3. alkohol; 4. kokain; 5. kanabis (hašiš, marihuana); 6. halucinogeni (LDS, meskalin) i 7. stimulant (kofein, nikotin, dopping). Svi su oni na svoj način štetni, a posebno su opasni: opium, morfij, heroin, kokain i hašiš.

Narkomanija nastaje opetovanim i dužim uzimanjem narkotika. Tragedija narkomana je u tome što naviknuti organizam traži sve veće i jače doze otrova kako bi postigao stari efekt. Na taj način nastupa sve jača intoksikacija organizma. Posljedice trovanja ne mogu biti nego kobne za psihičko i fizičko zdravlje ovisnika.

Kobni krug - koji se može slobodno nazvati i smrtonosnim krugom - obično teče ovako: počinje se radoznalim kušanjem droge, prve opojnosti povlače za sobom nove pokušaje, što se lako pretvara u naviku. Navika, pogotovo ako se podržava skupnim trošenjem droge, postaje s vremenom potreba, bez koje drogaš "ne može više živjeti". Tako to postaje životna strast, sada već neutaživa. Krajnji je rezultat ovisnička bolest, koja znade završiti i preranom smrću. Tako se uvijek na koncu Eros i Thanatos nađu skupa.

Pošast narkomanije je zahvatila čitav svijet. Postala je prava endemija, dapače i pandemija, a cijela zemlja jedna velika drogerija. Nažalost, dospjela je i u našu Domovinu. Nedavno je istraživački centar "Puls" proveo anketu među đacima III. i IV. raz. srednjih škola u Splitu. Evo sažetog sadržaja spomenutog istraživanja: "Nešto više od polovice anketiranih polaznika završnih razreda splitskih srednjih škola puši, 58,5% pije lagana alkoholna pića, a nešto više od trećine žestoka alkoholna pića. Lakše droge konzumiraju 16,7%, psihoaktivne tablete i sedative 5,4%, a heroin 2,4% ispitanika. Međutim, svaki je dvadeseti anketirani srednjoškolac kušao heroin, a troje od desetero hašiš ili marihuanu. Mladići su znatno skloniji drogiranju od djevojaka" (Slob. Dalmacija, 9. VII. 1992, str. 35). A zar rezultati ne bi bili još gori da je anketirana sva mladež Splita?

Ovisnost znači ropstvo i bolest

Ovisnost znači prije svega ropstvo. Ovisnik nije svoj potpuni gospodar. Požuda za užitkom otupljuje mu mentalne sposobnosti, zdravo rasuđivanje te koči ionako već slabu volju. Svejedno je koji je objekt njegove strasti, on je njezin rob, dakle i objekt vlastite strasti. Ono što bi trebalo služiti njemu postaje njegovim gospodarom. On je puki ovisnik, zavlačnik, bijednik u službi još bjednijeg tiranina. Ovisnik sam sebe srozava u ropstvo i svojim vlastitim djelima sam sebi gradi robijašnicu.

Kako je žalosno gledati svaki dan oko sebe gomile pušača i alkoholičara u stalnoj potrazi za svojim dušmaninom, u ropskom odnosu prema njemu. Nesvjesni svoje tragedije, njeguju svoju vlastitu propast, truju sebe i svoju okolinu. I to još sve skupa skupo plaćaju svojim novcem. Nehumani prema sebi, još manje humani prema drugima, koji to mogu biti i njihovi najbliži. Stari su robovi činili barem nešto korisna, a ovo novovjeko ovisničko roblje pravi samo štetu upropašćujući i sebe i druge. Postaju asocijalna bića, štetočine i neprijatelji ljudskog roda.

Najažalosnije je što mnogi među ovisnicima, posebice narkomani, polako klize i u kriminal. Pošto su svi narkotici, uključujući i one svagdašnje (vinom duhan, kava) uvijek skupi, ovisnici moraju trošiti za njih gotovo sve što imaju. A kad nemaju novca? Kao slabići i moralno neodgovorni ljudi ne biraju sredstva za udovoljavanje svojim strastima. I eto ih na putu prema demoralizaciji. Najtragičnije je kad su to mladi ljudi koji na taj način - neradom, žicarenjem, krađom i kriminalom - započinju svoj životni put.

Ovisnost je opterećena ne samo ropstvom, nehumanošću i kriminalom, ona je k tome i teška bolest, medicinska i socijalna. Stalno konzumiranje bilo koje droge iscrpljuje organizam, slabi ga, truje i dovodi u stanje bolesti. Svaka toksikomanska ovisnost završava nekim tjelesnim ili duševnim oboljenjem. Kao što narod kaže da "se kašikom kopa vlastiti grob", tako se može reći da se svakom drogom sebi priprema grobna jama.

Ovdje bih ipak htio upozoriti na jedan nesporazum. Neki liječnici (među njima i gosp. Hudolin) tvrde kako je ovisnost "samo bolest", bolest kao i svaka druga. Možda je to kojiput zgodna taktika da se natjera ovisnika na liječenje, ali ustvari nije točna. U svom početku ovisnost nije bolest (barem ne kod normalnih ljudi), ali se u nju pretvara vlastitom krivnjom preko lošeg društva i stečene navike, koja onda prelazi u "potrebu" i strast, što je već po sebi bolest (lat. "passio" ne znači samo strast, već i stradanje, patnju i bol). Ovisnička bolest je samo rezultanta dugog niza neodgovornih čina.

Kako je ovisnost i ropstvo i bolest, njezina se terapija mora kretati u pravcu oslobađanja i liječenja. Osloboditi se od svih spona ovisnosti ima spoznajne, psihološke i moralne komponente: spoznaja odgovornosti, uklanjanje uzroka, kidanje spona, izgradnja zrele osobnosti i odlučne volje. A povratiti izgubljeno zdravlje može samo onaj koji se liječi uklanjajući korijene svoje bolesti uz stručnu i ljudsku pomoć kompetentnih ljudi.

Nažalost, liječenje ovisnika je vrlo dugi, teški i nesigurni proces. O tome postoje mnogobrojni brojidbeni podaci. Nakon prvih uspjeha mnogi opet padaju u staru ovisnost, postaju recidivci. Kako je teško liječenje oprezljivih ovisnika najbolje pokazuje tzv. sindrom apstinencije (bolovi, muke i teškoće odvikavanja).

Liječenje ovisnika se obavlja u osobnoj i grupnoj terapiji. Metode su brojne i raznolike, često i paralelne. Pastoralci bi trebali upoznati te metode i povezati se sa terapeutima, jer je liječenje ovisnika kršćanska i pastoralna dužnost.

Ovisnost je ropstvo i bolest. A neovisnost i neporočnost jesu sloboda i zdravlje!